

KOMMISSIONEN
FÖR SKATTENYTTA

Årsbokslut 2022

– EN RAPPORT FRÅN KOMMISSIONEN FÖR SKATTENYTTA –

Vad får vi för pengarna?

Förord

Under hösten 2021 tog jag initiativet till bildandet av Kommissionen för Skattenytta. Målet var att det skulle vara en obunden och gentemot alla intressen självständig kommission. Bakgrunden var mina funderingar kring hur vi använder våra gemensamma resurser. Jag ställde mig frågan – hur kan vi få mer nytta för varje skattekrona?

Drygt ett år senare kan jag konstatera att Kommissionen publicerat 16 rapporter och genomfört 18 seminarier och aktivt deltagit i och drivit den allmänna debatten bland annat genom debattartiklar och på sociala medier. Vi har haft ett brett angreppssätt men framför allt granskat de områden som är viktigast för medborgarna. Det handlar bland annat om äldreomsorg, sjukförsäkring, sjukvård och skola samt fusk med olika välfärdssystem.

Vårt arbete går ut på att ge svar på tre frågor:

- Vad får vi egentligen för våra skattepengar?
- Vad borde vi få för våra skattepengar?
- Hur kommer vi dit?

Kostnaderna för den bristande effektiviteten syns tydligast i form av ett direkt slöseri med våra gemensamma medel, men också i form av lägre tillväxt och därmed lägre skatteintäkter.

Ett vanligt politiskt svar på ett problem är att tillföra mer resurser i stället för att undersöka hur befintliga resurser kan användas bättre. Vårt arbete under året har också tydligt visat att grundproblemet i Sverige långt ifrån alltid är en brist på resurser utan i stället ofta en brist i hanteringen av resurserna. Det finns inget tydligt samband mellan resurser och resultat i offentligt finansierade verksamheter. De verkliga problemen är alltför ofta ineffektivitet i hur resurserna används där mycket pekar på att detta i sin tur beror på ledarskap och styrning samt bristfällig uppföljning och måluppfyllelse. En utgångspunkt för all verksamhet borde rimligen vara hur vi kan leverera bättre resultat till samma eller lägre kostnad.

Kommissionens arbete har letts av Bettina Kashefi. I kansliets dagliga arbete har Ann Marie Begler, Mats Bergstrand, Mattias Lundbäck, Lars Jagrén, Hugo Selling, Elin Sjöblom och Claudia Suraga deltagit. Lars Jagrén är huvudansvarig för denna rapport. Jag vill rikta ett stort tack till alla som under det gångna året medverkat i våra seminarier och rapporter, liksom till kommissionens referensgrupp och till alla de som donerat pengar som möjliggjort kommissionens arbete.

I denna rapport sammanfattas vårt arbete under 2022. Nu tar vi nya tag under 2023 för att än mer få i gång den nödvändiga debatten om hur vi kan öka skattenytta och effektiviteten och vad som behöver göras. Välkommen att även fortsättningsvis vara med på resan.

Leif Östling
Grundare och ordförande
Stockholm januari 2023

För ytterligare information om våra aktiviteter hänvisas till www.skattenytta.se.

Innehåll

INLEDNING	5
VAD ÄR SKATTENYTTA?.....	8
GRANSKADE OMRÅDEN.....	11
VAD FÅR VI FÖR 2 500 MILJARDER KRONOR?	14
Trots höga skatter nås inte målen för den offentliga verksamheten	16
POTENTIALEN – MER NYTTA FÖR VARJE SKATTEKRONA	20
Stor effektiviseringspotential	25
Bättre skattenytta ger ökad tillväxt.....	27
SVAGT SAMBAND MELLAN INSATT RESURSER OCH KVALITET.....	30
FÖRSLAG TILL ÅTGÄRDER FÖR ÖKAD SKATTENYTTA	36
Inrätta ett effektiviseringskansli	37
Inga nya resurser utan analys.....	39
KOMMISSIONENS FORTSATTA ARBETE	40
Bilaga 1 Externa föredragshållare och kommentatorer	42
Litteratur och referenser	44

Inledning

Dagens svenska välstånd och välfärd byggdes av företagande, utrikeshandel och internationell öppenhet. Men det baserades också på väl fungerande regelverk och institutioner liksom på tillgång till infrastruktur och utbildning. Företagens framgångar skapade i sin tur jobb och skatteinkomster som gav förutsättningar för nya offentliga investeringar och för framväxten av välfärdsstaten.

En väl fungerande och effektiv välfärd (i hög grad skattefinansierad) är en nödvändig förutsättning för företagande, företagstillväxt och välstånd. Alla medborgare är givetvis beroende av att det finns tillgång till vård, skola och omsorg. Alla är också beroende av att infrastrukturen fungerar liksom att det är lag och ordning som gäller.

Sverige har en stor offentlig sektor och internationellt sett höga skatter. De offentliga utgifterna uppgår sammantaget till ca 2 500 miljarder kronor, eller hälften av BNP. Antalet förvärsarbetande i den offentliga sektorn är 1,6 miljoner personer eller omkring en tredjedel av samtliga förvärsarbetande, och de offentligt ägda tillgångarna är värda omkring 10 000 miljarder kronor. De offentliga utgifterna finansieras till helt övervägande del via skatter som uppgår till ca 2 100 miljarder per år.

“Vi måste få maximal nytta för varje skattekrona”

Den demografiska utvecklingen med ett snabbt ökande andel äldre jämfört med andelen i yrkesverksam ålder är en utmaning för såväl den privata som för den offentliga sektorn, inte minst eftersom den tuffa internationella konkurrensen gör det omöjligt att utan negativa effekter ha högre skatter än andra länder.

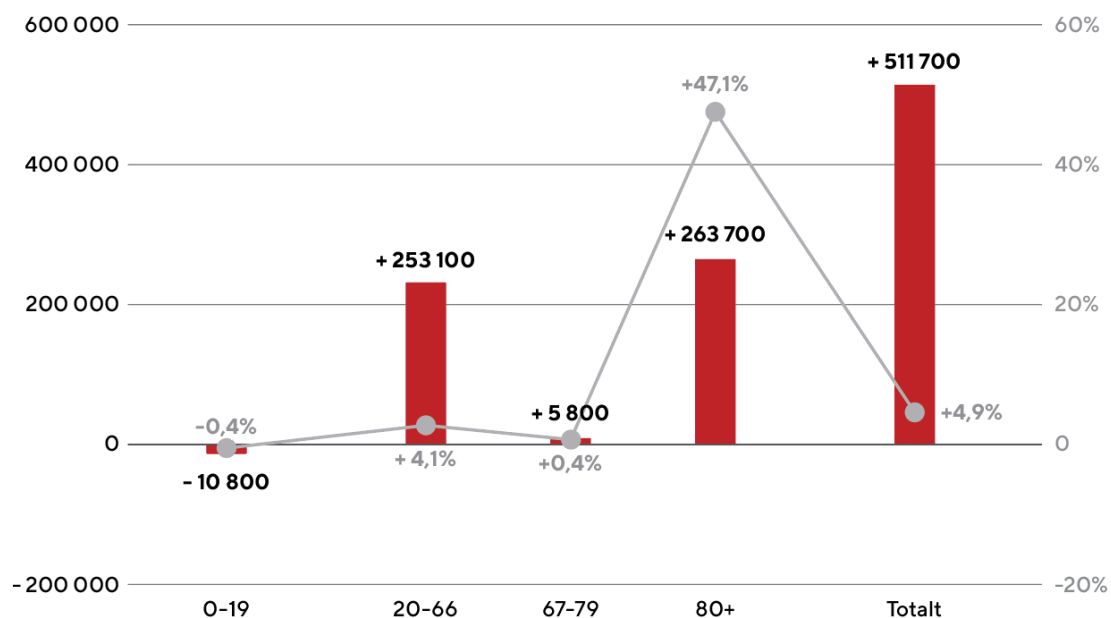
Antalet äldre kommer under den kommande 10-årsperioden än antalet personer i yrkesaktiv ålder (se figur 1.). Detta kommer att sätta stor press uppåt på kostnaderna. Figur 2 visar tydligt hur kostnaderna ökar med stigande ålder.

Nödvändigheten att öka effektiviteten och skattenyttan blir än viktigare med tanke på att Sverige redan i utgångsläget har stora brister, problem och behov i samhället som behöver hanteras. Därtill har nya prioriteringar tillkommit till följd av det nya säkerhetspolitiska läget. Ett Nato-medlemskap kommer att innebära omfattande omfördelningar av resurser till försvaret.

Figur 1.

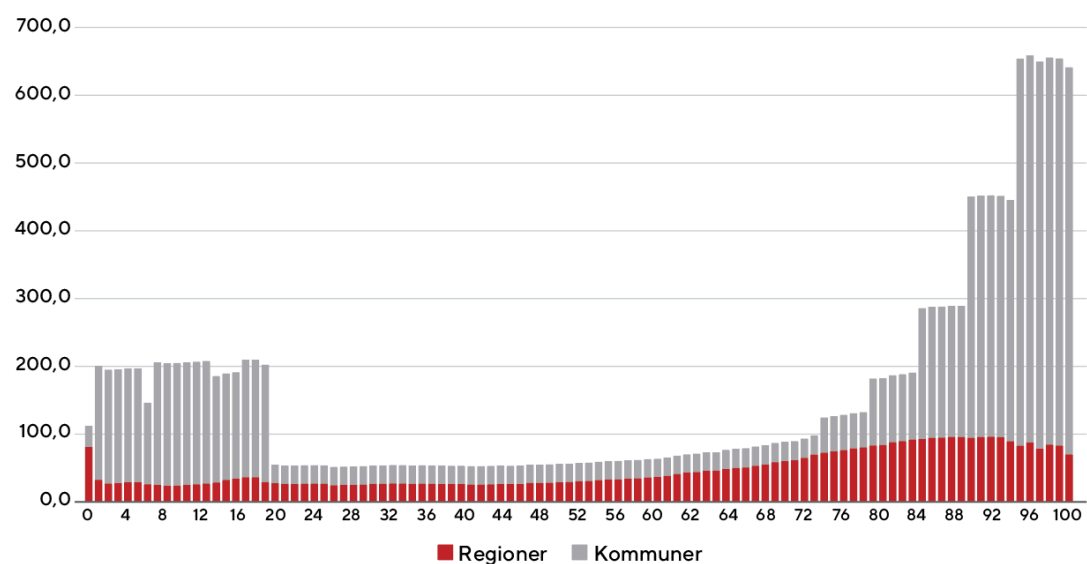
Snabb ökning av antalet äldre

Förändringar i antal olika åldersgrupper, år 2031 jämfört med 2021

Figur 2.

Bruttokostnad per invånare och år (per årskull)

Källa: Kolada

Ett av de viktigaste redskapen för att öka effektiviteten i den offentliga sektorn är att utnyttja de möjligheter som digitaliseringen ger. Det gäller allt ifrån att skapa gemensamma system och standarder, till att ta bort föråldrade regelverk vad gäller informationsdelning liksom att utnyttja nya tekniska möjligheter i undervisning, vård och administration. OECD:s DGI (Digital Government Index) jämför hur Sverige ligger till vad gäller "digital government". Sammantaget hamnar Sverige i denna undersökning på sista plats bland de 33 länder som jämförs. Högst upp ligger Sydkorea och Storbritannien.

Slutsatsen av OECD:s studie kan summeras:

- Sverige ligger generellt till bra till vad gäller IT-kunskap och IT-användning.
- Sverige ligger däremot dåligt till vad gäller att ta nästa steg där digitaliseringen blir en naturlig delkomponent och integreras i alla offentliga system på ett tidigt, öppet och proaktivt sätt.
- Digitaliseringen behöver på ett tydligare sätt påverka arbetsformer, arbetssystem och benchmarking på alla nivåer i offentlig verksamhet. Det behövs en tydlig och mätbar nationell digitaliseringsstrategi.
- Det är detta steg som öppnar upp för kraftiga förbättringar i kvalitet och effektivitet i den offentliga sektorn, och även är en viktig infrastruktur för hushållen och för ett konkurrenskraftigt näringsliv.

"Sverige ligger på sista plats på OECD:s Digital Government Index bland de 33 länder som jämförs"

Våra rapporter visar vidare att de politiska målen som den uttrycks i lagar och myndighetsdirektiv inte alltid uppnås. För flertalet medborgare är det också tydligt att Sverige har betydande problem vad gäller:

- Otrygghet och brottslighet, framför allt kopplat till gängkriminaliteten
- Fusk och kriminalitet i välfärdssystemen
- I vissa delar svaga och generellt sett ojämna skolresultat
- Långa vårdköer
- Bristande underhåll av infrastrukturen
- Osäker elproduktions- och överföringskapacitet
- Dåligt fungerande integration
- Stora behov av äldreomsorg när befolkningen blir äldre
- Stigande antal långa sjukskrivningar
- Hög arbetslöshet i vissa grupper, samtidigt som det är en allvarlig arbetskraftsbrist inom många områden

Kraven på skattenytta och effektivitet i handhavandet av skattemedel är således mycket stort.

Vad är skattenytta?

Den bristande effektiviteten och skattenytan visas också tydligt av att kopplingen är svag eller obefintlig mellan resurser till en viss verksamhet och dess resultat – oberoende av på vilken nivå vi mäter detta – kommuner, regioner eller nationellt. Det står också klart att Sverige långsiktigt tappat i välståndsligan och därmed gått miste om skatteintäkter och välstånd.

Analysen pekar på tre avgörande frågor för framtiden:

- Hur säkerställer vi att vi får mesta möjliga nytta av dagens resurser? Kortsiktigt står Sverige inför stora utmaningar. Till de allra tydligaste hör givetvis omställningen till en helt ny säkerhetspolitisk situation i Europa, men även den nödvändiga klimatomställningen kräver genomgripande förändringar i stora delar av samhället. Till detta kommer en demografisk utmaning i takt med att befolkningen åldras. Antalet personer i yrkesverksam ålder utvecklas svagt samtidigt som stora grupper står helt utanför arbetsmarknaden trots att så gott som alla sektorer vittnar om brist på arbetskraft. Trycket på den offentliga välfärden kommer att öka kraftigt. Dessa utmaningar kan inte lösas med högre skatter eller mer pengar till välfärden. **Vi måste få maximal nytta för varje skattekrona.**
- Långsiktigt är internationell konkurrenskraft grundförutsättningen för fortsatt välfärd och välstånd. Det är genom en hållbar tillväxt som nya resurser skapas för att klara framtidens behov. Regelverk och skatter måste uppmuntra företagande, entreprenörskap och innovationer. Trycket på ökade offentliga utgifter och på högre skatter riskerar att bli stort. Högre skatter innebär samtidigt en stor risk för svagare konkurrenskraft, för mindre incitament till företagande, jobb och utbildning samt en större svart sektor. Skatter skapar dessutom ofta snedvridningar mellan varor och tjänster som är beskattade på olika sätt. Ett annat problem är att skatter på arbete och inkomster kan ge tröskeeffekter för människor som rör sig från utanförskap till arbete. **Långsiktigt måste vi ha skatter och regelverk för den offentliga sektorn som stödjer konkurrenskraft och hållbar tillväxt.**

“Utan ett internationellt konkurrenskraftigt näringsliv utarmas basen för skatteintäkter och de gemensamma resurserna”

- För att kunna utvärdera skattenyttan är det viktigt att man som medborgare faktiskt både vet vad man betalar i skatt och att man kan bedöma vad man får för pengarna. Denna kunskap och möjlighet till utvärdering saknas i hög grad idag. **En ökad transparens, revision och uppföljning är nödvändigt.**

Kommissionens rapporter och övriga verksamhet under året visar att grundproblemet INTE är brist på resurser utan HUR resurserna används. Det finns inget tydligt samband mellan resurser och resultat i offentliga finansierade verksamheter. Dålig effektivitet, bristande uppföljning och kontroll samt svag styrning är enligt kommissionens bedömning de verkliga grundproblemen vad gäller den offentligt finansierade verksamheten i Sverige. En naturlig utgångspunkt för all verksamhet borde rimligen vara – hur leverera bättre resultat till samma eller lägre kostnad.

“Grundproblemet är INTE brist på resurser utan HUR resurserna används”

Kommissionens arbete visar också att kostnaden i form av förlorad tillväxt och därmed färre gemensamma resurser varit hög. Att kontinuerligt utvärdera regelverket i takt med att omvärlden förändras och alltid ha som utgångspunkt att säkerställa Sveriges internationella konkurrenskraft. Våra system måste kontinuerligt utvärderas och utvecklas för att vara konkurrenskraftiga på en föränderlig global marknad.

En andra slutsats är att medborgarnas möjlighet att granska effektiviteten i de offentliga verksamheterna måste stärkas i syfte att ge dem en rimlig chans till ansvarsutkrävande på politisk nivå.

Debatten om skattenytta och ineffektivitet saknas dock fortfarande i hög grad. Det vanliga politiska svaret på ett problem är ”mer resurser” snarare än att fråga om de befintliga resurserna kan användas bättre. Alltför få tar fasta på att en bortslösad skattekrona egentligen är en stöld från skattebetalarna.

Det finns ingenting som är så dyrt som att bedriva verksamhet som inte når sitt mål.

Figur 3.

Granskade områden

Kommissionens arbete under året har framför allt inriktats på att i rapporter och seminarier på konkret nivå belysa:

- De oförklarliga skillnaderna vad gäller resursåtgång i olika offentliga verksamheter – utan att det syns i vad verksamheten presterar eller vilken kvalitet den har
- Förekomsten av brott och överutnyttjande i välfärdssystemen
- Den faktiska effektiviseringspotentialen i olika offentliga verksamheter
- Vikten av ledarskap och benchmarking i de offentliga verksamheterna. I detta ingår att utnyttja erfarenheter från den privata sektorn liksom den privata sektorns kompetenser.

Vi har även på en mer systemövergripande nivå analyserat kopplingen mellan en effektiv offentlig sektor och långsiktig tillväxt. I ordet effektivitet ligger då både en kortsiktig effektivitet att man i varje ögonblick utnyttjar de givna resurserna på ett optimalt sätt, men också att system och regler gradvis anpassas och utvärderas när omvärlden förändras.

Ytterligare en betydelse som kan läggas i ordet effektivitet är att medborgarna både faktiskt vet vad de betalar i skatt och att de kan utvärdera vad de får för pengarna.

Uppdelat efter tema/område kan kommissionens rapporter/seminarier summeras enligt nedan (Varje rapport har även presenterats och diskuterats vid ett seminarium):

”Kommissionen har publicerat 16 rapporter och genomfört 19 seminarier under 2022”

Övergripande analys

- Institutioner, skattenytta och välstånd (Rapport)
- Skattenytta i medborgarnas viktigaste valfrågor (Rapport)
- Vart är Sverige på väg? Är tiden mogen för diskussionen om skattenytta (Seminarium)

Revision

- Skattenytta med medborgarrevision (Rapport)
- Kommunala taxor, effektivitet, transparens och skattenytta (PM)

Vården och sjukförsäkring

- Skattenytta i sjukvården – prestationer, kostnader och effektivitet jämfört med andra länder (Rapport)
- Bäst och sämst på vård – produktivitet och kvalitet vid svenska sjukhus (Rapport)
- Framtidens sjukvård och omsorg – ett internationellt perspektiv (Seminarium)
- Vad är bra och effektiv sjukvård (Seminarium)
- Skattenytta inom hälso- och sjukvården – vikten av förenkling, förtydliganden och färre chefer (Seminarium)
- Sjukförsäkringen – inte helt frisk (Rapport)

Skolan

- Skattenytta i skolan – elevernas kunskapsutveckling och skolans förädlingsvärde (Rapport)
- Utjämnning som inte jämnar ut - Omotiverade effektivitetsskillnader i grundskolan (Rapport)

Äldreomsorgen

- Kvalitet till varje pris – vad politikerna vet om produktiviteten i äldreomsorgen (Rapport)
- Vilken kommun är bäst på äldreomsorg (Rapport)

Infrastruktur/ upphandling

- Infrastruktur – vad får vi för 799 mdr? (Seminarium)
- Skattenytta inom offentlig upphandling (Seminarium)

Fusk och kriminalitet med välfärdssystemen

- Identitetsbaserad brottslighet mot välfärdssystemen (PM)
- Skattenytta i tandvården – felaktiga utbetalningar (PM)
- Skattenytta i välfärdssystemen översikt – felaktiga utbetalningar (PM)
- Skattenytta och tillfällig föräldrapenning – felaktiga utbetalningar (PM)
- Brott mot välfärdssystemen – arbetstillstånd och personlig assistens (Rapport)

Energi/miljö

- Elektrifiering utan elektricitet – strukturkrisen i elsystemet (Rapport)
- Gröna bubblor – faran med en selektiv industristödspolitik (Rapport)

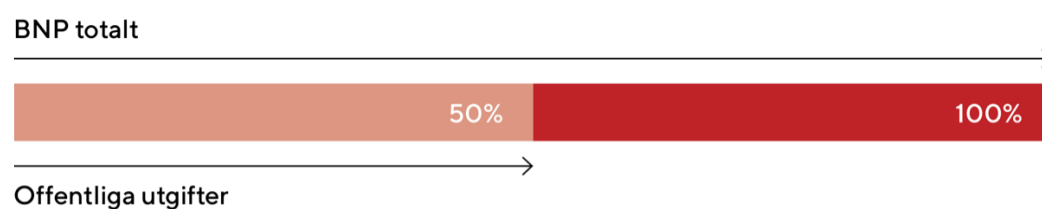
Kommissionen har aktivt deltagit och drivit den aktuella debatten. Detta har sammantaget resulterat i 118 pressklipp. Av detta är 56 opinionstexter på ledarsidor etcetera, 25 redaktionella artiklar och 37 kommissionens egna debattartiklar.

Vad får vi för 2 500 miljarder kronor?

De gemensamma resurserna i Sverige – den offentliga sektorn – uppgick 2020 till ca 2 500 miljarder kronor, motsvarande hälften av BNP. Av de totala offentliga utgifterna svarar kommunerna för 715 miljarder kronor, och regionerna/ landstingen för knappt 400 miljarder kronor. Tillsammans motsvarar det 44 procent av alla offentliga utgifter¹.

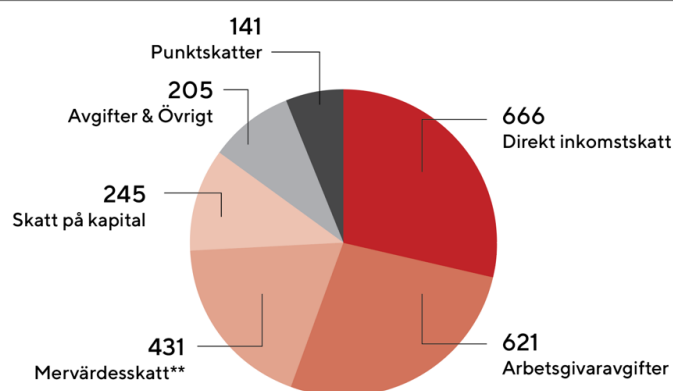
Figur 4.
Offentliga utgifter motsvarar hälften av BNP

Sveriges offentliga utgifter som procent av BNP 2020

Den offentliga sektorn finansieras till helt övervägande del av skatter och sociala avgifter (omkring 90 % av intäkterna) varav ca 666 miljarder från inkomstskatterna och 621 miljarder från arbetsgivaravgifterna. Av de samlade inkomstskatterna svarar kommunalskatten för mer än 90 %. Momsintäkterna utgör knappt 20 % av de totala intäkterna. De delar av intäkterna som inte är skatter är olika typer av avgifter samt vinter i främst statliga företag.

Figur 5.
Var intäkterna kom från 2020

Källa: Skattenytta på basis av Eurostat COFAG

¹ Kommunernas utgifter är 25 % av de totala offentliga utgifterna.

“Av den offentliga sektorns inkomster utgör skatterna 90 procent”

Vad används då de offentliga inkomsterna till? En första uppdelning gäller efter typ av utgift, dvs om det är löner, investeringar etc. Uppdelat på detta vis utgör offentlig konsumtion den enskilt största posten. Här ingår bland annat löner till anställda i offentlig sektor, förbrukning av material och tidigare nämnda kapitalförslitning. Den näst största utgiftsposten består av transfereringar till hushållen, där pensioner utgör den största posten, men även bidrag av olika slag återfinns där. En tredje framträdande post är offentliga investeringar, exempelvis i infrastruktur, forskning och utveckling, och byggnader.

Löner till offentligt anställda den största utgiftsposten 2020

Den offentliga sektorns utgifter fördelad efter typ av utgift

	Miljarder kronor	Procent
Offentlig konsumtion	1327	51%
Transfereringar till hushåll	648	25%
Offentliga investeringar*	254	10%
Övriga transfereringar***	178	7%
Subventioner	140	5%
Räntor	16	1%
Övriga utgifter**	18	1%
Summa utgifter	2579	100%

* Fasta bruttoinvesteringar. ** Utgörs bl.a. av Justering för värdeförändring för pensioner och kapitalavkastning för pensioner *** Utgörs av främst transfereringar till företag och utlandet.

Källa: Ekonomifakta

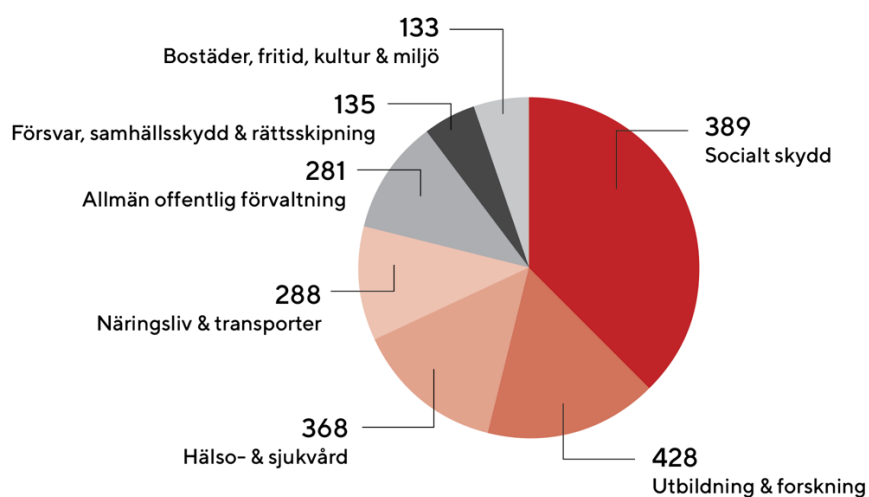
Denna uppdelning säger dock väldigt lite om till vilka områden utgifterna egentligen går, framför allt vad gäller den offentliga konsumtionen.

“I genomsnitt underskattar vi svenskar hur mycket vi betalar i skatt med omkring 30 procent”

En uppdelning på basis av den internationella standarden COFOG² visar att den största kostnadsposten är den för socialt skydd, där pensioner är den klart största posten men där även sjukersättning, arbetslöshetsersättning, barnbidrag och andra bidrag ingår. Denna post uppgick 2020 i Sverige till 989 miljarder kronor och utgör omkring 40 procent av de offentliga utgifterna. Därefter följer utgifter för utbildning (428 miljarder kronor) samt hälso- och sjukvård (368 miljarder). Näringsliv och transporter svarar för drygt 11 %, liksom den offentliga förvaltningen.

Figur 6.

Var användes skatten till 2020

Källa: Skattenytta på basis av Eurostat COFAG

Trots höga skatter nås inte målen för den offentliga verksamheten

Våra rapporter visar att de politiskt uttalade målen inte nås. Några tydliga exempel:

Lag och ordning: Polismyndigheten är Sveriges största myndighet med uppdraget (enligt regleringsbrevet) att minska brottsligheten och öka människors trygghet. Detta övergripande mål att medborgarna ska känna sig trygga har inte uppfyllts.

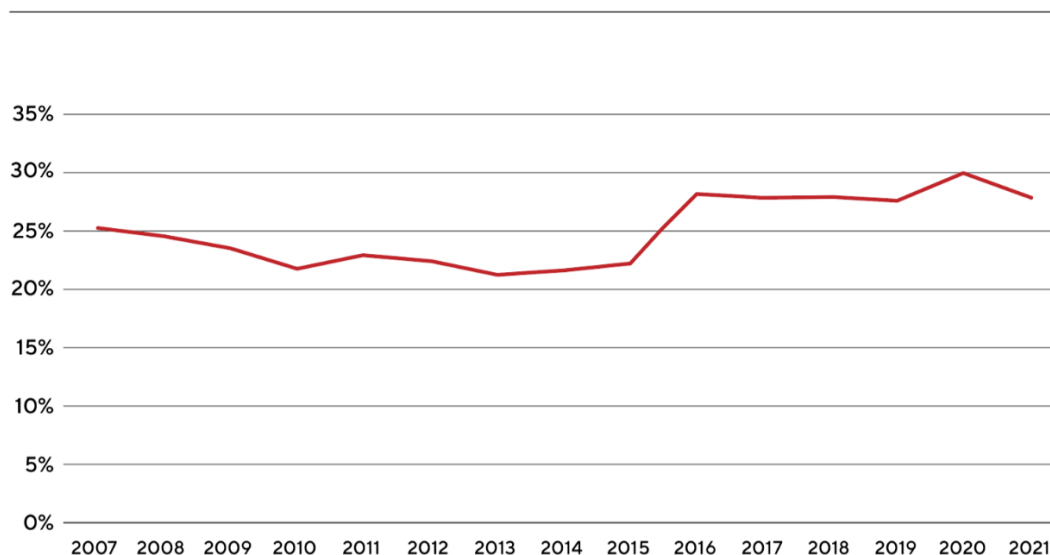
²Classification of the Functions of Government.

Andelen otrygga medborgare ligger kvar på en hög nivå som dessutom är betydligt högre än i övriga nordiska länder³.

Figur 7.

Andel av befolkning 16-84 år som upplever otrygghet vid utevistelse på kvällen

Källa: Sveriges officiella statistik

Skolan: Skolans uppdrag (enligt skollagen) är att alla, oberoende av geografisk hemvist och sociala och ekonomiska förhållanden, ska ha lika tillgång till utbildning som också ska vara likvärdig inom varje skolform. Om skolan uppfyllde uppdraget skulle det innebära alla barn går ut skolan med godkända betyg. Verkligheten visar dock tydligt att skollagens målbeskrivningar inte nås. Läsåret 2021/22 var det knappt 15 procent av eleverna inte behöriga till ett nationellt program i gymnasieskolan. Det är en ökning med 1,2 procentenheter jämfört med föregående läsår men på samma nivå som 2018/19, före pandemin.⁴ Andelen elever med underkänt i ett kärnämne har ökat som andel av samtliga elever ej fullständiga betyg vilket i hög grad kan förklaras av en högre andel nyanlända bland eleverna. Att måluppfyllelsen är otillräcklig är ett misslyckande, men konsekvensen av den är ännu större: skolan producerar utanförskap vilket även leder till att

³ Otrygghetssiffrorna är ett tecken på hur otrygg man känner sig, inte på hur brottsutsatta olika grupper är. Mättet är dock relevant eftersom det är ett av de mål som ställts upp. Vad gäller faktisk brottsutsatthet är det svårt att jämföra brottsstatistik mellan olika länder är mycket svårt, beroende på olika definitioner, anmälningsbeteenden etc. Statistik från Eurostat på tre kategorier – stöld, rån och inbrott (mord ej medtaget där vi vet att Sverige har en speciell problematik med gängbrottslighet som påverkar statistiken, och inte heller sexualbrott där brottsdefinitionen skiljer sig kraftigt åt mellan länderna). Statistiken för de tre valda områdena visar att Sverige ligger högt jämfört med genomsnittet för Norden.

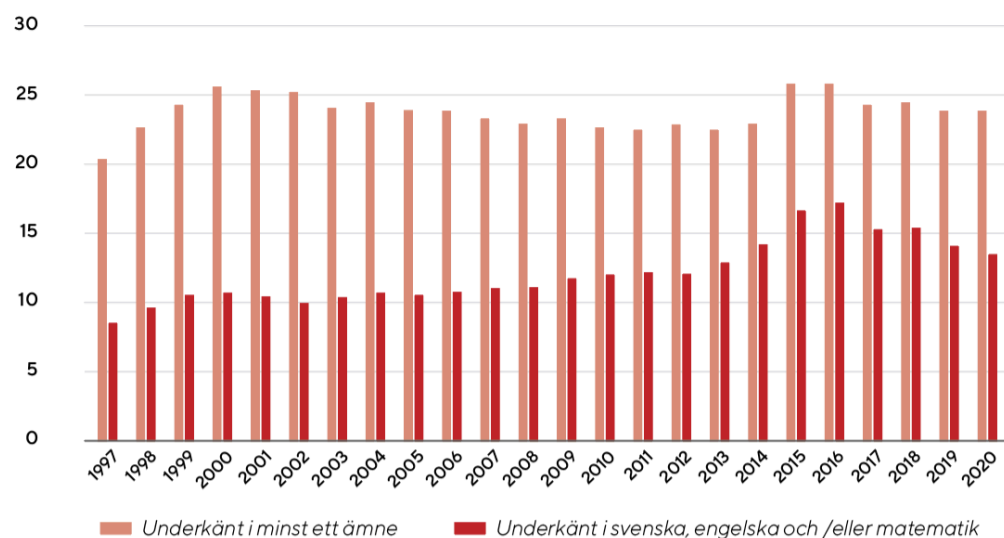
⁴ Annan statistik visar att var femte elev går ut grundskolan med icke godkända betyg i alla ämnen.

arbetsmarknaden inte får den kompetens den behöver. Detta är långsiktigt helt avgörande för konkurrenskraft och tillväxt och därmed för skatteintäkter och den offentliga sektorns resurser.

”Sverige skulle kunnat ha betydligt högre tillväxt om landets elever presterade bättre på internationella prov”

Figur 8.
Ej fullständiga betyg grundskolan, tidsserie

Procentuell andel av totalt antal elever

Källa: Skolverket

Not: Från och med läsåret 2011/12 krävs godkänt i svenska, engelska och matematik för behörighet till gymnasiet. Dessutom måste eleven ha godkänt i ytterligare fem ämnen för yrkesprogram och ytterligare nio för behörighet till högskoleförberedande program.

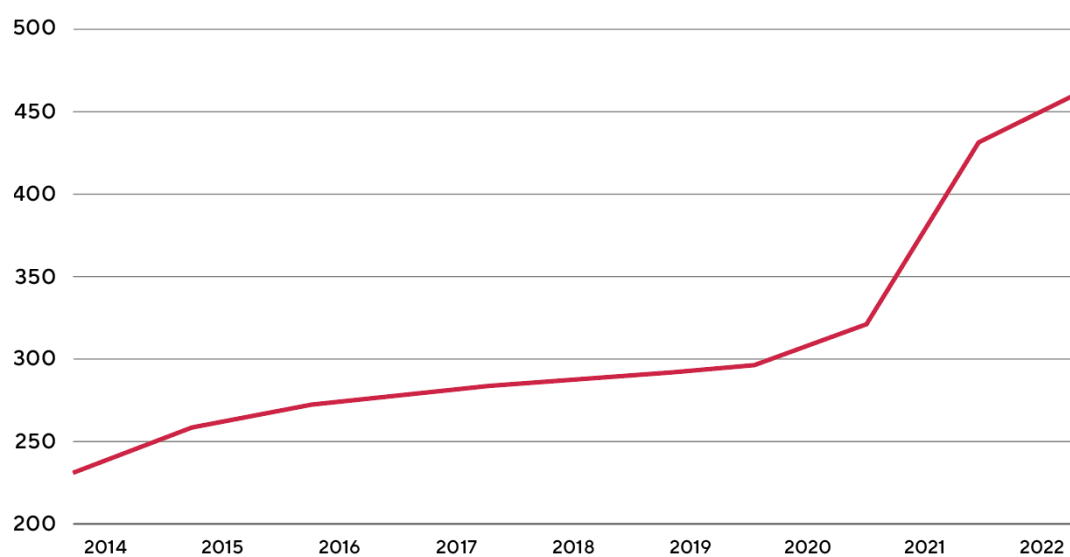
Sjukvården: Hälsa- och sjukvårdslagen definierar målet för vården som att befolkningen ska erbjudas en behovsanpassad och effektiv hälso- och sjukvård av god kvalitet och efter behov. Vården ska vara jämlik, jämställd och tillgänglig. Verkligheten är dock långt från målet. Den svenska sjukvården är visserligen i flera avseenden världsledande och på många sätt av mycket hög kvalitet, men samtidigt pekar analyser och statistik på stora skillnader över landet och inte minst på problemet med långa vårdköer.

”460 000 personer står i sjukvårdskön”

Sjukvårdsköerna är idag närmast ofattbart långa där mer än 460 000 patienter väntar på att få träffa en specialist och 31 procent av dessa har väntat mer än 90 dagar. Antalet personer i kö har ökat från 232 000 i januari 2014, dvs en fördubbling. Den snabba ökningen under 2020–21 torde i hög grad bero på pandemin. Andra studier visar på en stor ojämlikhet och omotiverade variationer mellan olika regioner. I svenska kvalitetsregister varierar utfallet mellan regionerna 2–3 gånger, men ibland är variationen över 10 gånger.

Figur 9.

Sjukvårdsköer, första besök specialistläkare, 1000 personer

Källa: Kolada, SKR

Potentialen – mer nytta för varje skattekrona

Att säkert beräkna en total effektiviseringspotential för den samlade offentliga verksamheten är förknippat med stor osäkerhet och kan något tillspetsat uttryckt ses som i det närmaste omöjligt, både för att verkligheten hela tiden förändras, men också för att statistik i många fall saknas. En förändring av en variabel eller ett regelverk kan dessutom påverka andra variabler, områden eller beteenden på ett oväntat sätt varför selektiva beräkningar inom ett område blir ytterligare osäkra.

De metoder som används för att beräkna potentialen är dessutom olika i olika studier. Generellt sett kan tre olika analysmetoder användas – jämförelser över tiden i Sverige, jämförelser mellan olika verksamheter i Sverige, framför allt mellan olika kommuner och regioner samt jämförelser med andra länder. Det kan vara bedömningar på basis av olika konkreta fallstudier eller det kan vara att jämföra olika verksamheter i Sverige och omvärlden och då antingen analysera skillnaden mellan de bästa och de sämsta verksamheterna eller skillnaden mellan de sämsta och genomsnittet. I alla beräkningar måste man dessutom givetvis korrigera för olikheter i strukturvariabler som påverkar resultaten.

Osäkerheten om exaktheten i siffrorna är således betydande. Det är däremot inte slutsatsen av analyserna. Den visar entydigt att det finns en stor potential för kraftigt ökad skattenytta.

De analyser Kommissionen genomfört under 2021 pekar på att det finns stor **effektiviseringspotential** inom ett antal studerade områden. Sammantaget pekar rapporterna på att det kan finnas en effektiviseringspotential på lång sikt på över 250 miljarder kronor inom de områden kommissionens granskat. Det visar på stora möjligheter – och på vikten av att politiken prioriterar dessa frågor betydligt högre.

”Rapporterna pekar på att det kan finnas en effektiviseringspotential på lång sikt på över 250 miljarder kronor inom de områden kommissionens granskat”

Grundskolan: Vad avser jämförelser över tiden har den strukturrigerade kostnaden per elev (dvs efter att hänsyn tagits till faktorer som födelseland, behov av skolskjutsar etc) ökat från 84 000 år 2008 till 104 000 år 2020 (+ 24 %). Mätt som fasta priser utifrån konsumentprisindex har ökningen varit 13 %. Korrigerar vi

kostnadsutvecklingen utifrån det av SKR framtagna prisindex för kommunal verksamhet (PKV) som ökar betydligt snabbare än KPI kan vi se en liten minskning av den strukturkorrigerade kostnaden per elev (-4%)⁵.

Stukturkorrigerad kostnad per elev i grundskolan

	2008	2020	Ökning
Löpande priser	84,2	104,5	24%
Fasta priser KPI (2008 års priser)	84,2	94,8	13%
Fasta priser PKV (2008 års priser)	84,2	80,8	-4%

Detta pekar på att effektiviseringspotentialen således inte så mycket finns i att kostnadsutvecklingen under det senaste året varit oförklarlig. Däremot finns en stor och oförklarlig skillnad mellan kostnaden i olika kommuner. Kostnaderna per elev varierar påtagligt mellan olika kommuner. Till viss del kan dessa variationer förklaras av olika ekonomiska villkor och politiska ambitioner att jämna ut socioekonomiska variationer. Det finns emellertid en oförklarad variation som kan bero på att kommunerna använder resurserna olika effektivt, men även på olika medvetna val och ambitioner som inte alltid kan mätas. Skillnaden i oförklarad kostnad per elev är mer än 60 000 kronor mellan den kommun som ligger högst och lägst i kostnad. Detta är extremvärdena, men även om man ser till den typiska variationen rör det sig om ett spann på plus/minus 10 000 kronor.

Om alla kommuner i Sverige dessutom kunde förflytta sig effektivitetsmässigt och uppnå samma kostnadsnivå som de 72 kommuner som bedöms som "föredömen" vad gäller kvalitet/effektivitet är effektiviseringspotentialen drygt 7 miljarder kronor för grundskolan. Detta kan ställas i relation till den totala kostnaden på ca 130 miljarder (ca 6 procent).

En internationell jämförelse visar att om de svenska grundskolelärarna kunde ägna en lika stor del av sin arbetstid till att faktiskt undervisa som lärarna i Finland motsvarar det ca 13 000 lärartjänster och en lönekostnad på ca 6-7 mdr kr.

---

⁵ Den snabbare kostnadsutvecklingen för PKV-måttet beror huvudsakligen på en snabbare ökning av lönekostnaderna än av KPI, och en svag produktivitetsutveckling i kommuner och landsting.

Sjukvården: Kostnaden för sjukvården har ökat kraftigt över tiden. Enligt SCBs statistik mer än tredubblades de offentliga kostnaderna för botande och rehabiliterande sjukvård (inklusive inom omsorgen) från 129 till cirka 400 miljarder mellan 2001 och 2020. Mätt i fast penningvärde var ökningen knappt 150 %. Om vi i stället korrigerar kostnaderna utifrån lönekostnadsindex blir ökningen drygt 70 %. En del av ökningen beror på den ökade andelen gamla (ofta benämnda äldre äldre, dvs 80+), som generellt drar betydligt mer vårdresurser. Även korrigerat för detta har dock kostnaderna ökat med närmare 50 %. En betydande del av detta kan givetvis förklaras av nya behandlingsmetoder, ny dyrare teknik etc., men det pekar på att det finns en stor effektiviseringspotential. Om exempelvis hälften av ökningen antas bero på dålig effektivitet motsvarar det drygt 60 miljarder kronor.

Botande och rehabiliterande sjukvårdstjänster (även inom omsorgen), Mdr kronor

	2001	2020	Ökning
Löpande priser	129	403	212%
Fasta priser KPI (2001 års priser)	129	320	148%
Fasta priser Löneindex landstinget (2001 års priser)	129	227	76%
Befolknings och ålderskorrigerat (2001 års priser)	129	192	49%

Jämförelser mellan de sex sjukvårdsregionerna i Sverige visar att om vi antar att de sex sjukvårdsregionerna (som var och en har ett universitetssjukhus) kunde nå samma kostnad per vårdpoäng som det mest effektiva, skulle detta en effektiviseringspotentialen inom sjukhusvården på omkring 11–12 mdr kronor eller ca 8 % kostnaden för slutenvården.

Ett större grepp vad gäller den samlade potentialen i sjukvården till följd av brister i organisation, felaktig vård, avsaknad av förebyggande vård, långa vårdköer, brist på IT-system etc. kan på basis av främst en jämförelse med andra länder uppskattas till ca 100 mdr kronor (se tabell nedan). Detta motsvarar omkring en fjärdedel av de samlade kostnaderna för sjukvård/hälsa i Sverige som uppgår till ca 370 mdr kronor⁶. Inkluderas även privata utgifter (både från hushåll och företag) uppgår de svenska sjukvårdskostnaderna till ca 450 mdr kronor per år.

⁶ Beroende på skillnader i definitioner av vilka kostnader som bör räknas in hamnar uppskattningen av de offentliga kostnaderna för hälso- och sjukvården på mellan 380 – 410 miljarder kronor för år 2020 i olika bedömningar.

Slöseri i vården

Domän	% av totalkostnaden	(+/-) för svenska förhållanden	Uppskattade svenska kostnader (miljarder kr)
VÅRD			
Vårdens arbetssätt			
Vårdskador	3%	(+)	3
Läkar-initierad ineffektivitet	1%		1
Avsaknad av förebyggande åtgärder (vaccination, livsstilsförändringar, övervikt, diabetes, etc.)	12%		12
Koordinationsproblem			
Onödiga vårddygn på sjukhus	4%	(+)	4
Återintag på sjukhus inom 30 dagar	2%		2
Överbehandling & vård av begränsat värde			
Onödig läkemedelsanvändning	4%		4
Onödig screening, provtagning eller behandling	3%		3
Överanvändning av vård i livets slutskede	5%	(-)	5
Delsumma:	33%		33 miljarder kr
PRISSÄTTNING			
Omotiverat höga kostnader			
Dyrare läkemedel än nödvändigt	20%		20
Överdebitering av utförda vårdtjänster	4%	(-)	4
Överdebitering av laboratoriestjänster	4%	(-)	4
Fusk & bedrägeri			
Felaktiga debiteringar	8%	(-)	8
Delsumma:	36%		36 miljarder kr
ADMINISTRATION			
Administration & byråkrati			
Onödig registrering och felaktig diagnoskodning	29%	(-)	
Läkartid använd för rapportering av vårdkvalitet och kvalitetsregistrering	2%	(-)	2
Delsumma:	31%		31 miljarder kr
Totalsumma:	100%		100 miljarder kr

Källa: Skattenytta Nordenström 2022

En tredje typ av jämförelse med andra länder visar att en svensk läkare träffar patienter en relativt liten del av sin arbetstid. 1/3 av arbetstiden utgörs av patientkontakter, en tredjedel av nödvändig administration och uppföljning och 1/3 bedöms vara onödig administrativ tid med dåligt fungerande IT-system och arbetsplanering. År 2020 tog en svensk läkare emot 625 patienter per år, (lägst i Norden) och betydligt lägre än till exempel Tyskland med 2230 besök eller OECD-genomsnittet på 2122 besök per år. En dubblering av antalet besök per läkare skulle därmed motsvara ca 43 000 nya läkare och avhjälpa den läkarbrist som lett till den stora användningen av stafettläkare som i sin tur bidrar till otrygghet hos patienten och bristande kontinuitet inom hälso- och sjukvården.

Äldreomsorgen: En jämförelse mellan olika kommuner visar att om alla kommuner inom en kommungrupp, dvs kommuner med snarlika strukturella förhållanden kunde förbättra sin produktivitet till att motsvara de som ligger på fronten inom varje grupp skulle de ge en effektiviseringspotential på mellan 25 och 30 miljarder kronor eller omkring 25 % av den totala kostnaden för äldreomsorgen som uppgår till ca 135 mdr kronor. Potentialen för produktivitetsförbättringar i de flesta kommuner uppgår till mellan 10 och 40 procent⁷.

Felaktiga utbetalningar i välfärdssystemen: De felaktiga utbetalningarna från välfärdssystemen (bland andra tillfällig föräldrapenning, lönebidrag, nystartsjobb, och assistansersättning, studiemedel och A-kassa) uppskattas till runt 18 miljarder årligen⁸. En del av detta är grov organiserad brottslighet medan andra fel är medvetna eller omedvetna misstag från såväl enskilda som myndigheter. De felaktiga utbetalningarna motsvarar lite drygt 2 % av samtliga utbetalningar från välfärdssystemen. En analys av till exempel tandvårdsstödet pekar, lågt räknat, på felaktiga betalningar på ca 350 miljoner per år, eller ca 6 % av totalbeloppet⁹.

Offentlig upphandling: Ett konkret exempel avseende den offentliga upphandlingen, är upphandlingen av munskydd under pandemin som i sin enkelhet är klagörande. Region Stockholm upphandlade munskydd för 42 kronor styck, Scania lyckades få ned priset för samma munskydd till 27 kronor. Totalt sett utgör den offentliga upphandlingen i Sverige 800 - 1000 mdr kronor per år.

---

⁷ Annan statistik visar att kostnaderna för särskilt boende inom äldreomsorgen ökat snabbt. Mellan 2010 och 2021 ökade kostnaden per brukare från 670 000 kronor till närmare 1,1 miljoner kronor per år. Korrigerat med prisindex för kommunal verksamhet innebär det en kostnadsökning med ca 25 %, där man dock inte tagit hänsyn till att andelen äldre äldre ökat. Den verkliga effektiviseringspotentialen torde därför utifrån detta mått vara lägre (15–20%). Kommunernas totala kostnader för särskilt boende uppgår till ca 77 miljarder vilken indikerar en effektiviseringsmöjlighet inom detta område på knappt 15 miljarder.

⁸ För den tillfälliga föräldrapenningen finns mer detaljerade analyser som pekar på att omfattningen av felaktiga utbetalningar kan uppgå till 1,8 mdr kronor.

⁹ En annan analys pekar på att de felaktiga utbetalningarna i ett worst case scenario kan uppgå till ca 20 % eller 1,2 mdr kronor.

Tillgängliga analyser och studier pekar på en effektiviseringspotential på totalt ca 100 miljarder kronor. En alternativ beräkning visar att om man skulle lägga på det effektiviseringskrav som dominerar i det privata näringslivet – 2 % per år – skulle det innebära en "årlig" besparing på 16 – 20 mdr kronor.

Övriga exempel från kommissionens rapporter: Ett antagande om att svenska fängelser skulle vara lika kostnadseffektiva per intern som de genomsnittliga inom EU skulle det motsvara en möjlig kostnadsänkning med ca 4 mdr per år eller ca 40 % av totalkostnaden på ca 10 mdr per år. Med en mer humanistisk och realistisk bedömning antar Riksrevisionens att effektiviseringspotentialen är ca 2 mdr per år¹⁰.

Ett andra exempel gäller den dåliga uppföljningen av *stora infrastrukturprojekt* som regelmässigt fördras kraftigt. En analys av 7 projekt visar en real fördyring jämfört med budget på 124 %. En del av kostnadsökningen förklaras av undermåliga förfrågningsunderlag och inköpsprocesser¹¹. Mycket tyder också på en svag ledning, styrning och uppföljningskontroll, vilket bland annat Riksrevisionen pekat på. Här finns således en stor effektiviseringspotential.

Stor effektiviseringspotential

Inom samtliga de områden som granskats är således möjligheterna till effektiviseringar stora, i flertalet fall åtminstone mellan 5–10 %, men ibland upp till 25 %. Den totala "effektiviseringssumman" i exemplen ovan summerar till mellan 90–260 mdr kronor beroende på hur vi bedömer potentialen inom sjukvården och hur den offentliga upphandlingen kan effektiviseras. Beräkningen ska ses som en grov approximation eftersom det kan finnas viss dubbelräkning vad gäller främst den offentliga upphandlingen som kan leda till fördyringar och ineffektivitet även i de andra verksamheter, till exempel inköp av utrustning eller läkartjänster i sjukvården, inköp av fastighetstjänster i äldreomsorgen etc. Det är viktigt att poängtera att potentialen sannolikt är betydligt större eftersom analysen inte inkluderar betydande delar av de offentliga utgifterna, till exempel ingår inte olika typer av näringspolitik och företagsstöd eller den offentliga förvaltningen och myndighetsväsendet som tillsammans motsvarar drygt 550 miljarder eller mer än 20 % av de samlade offentliga utgifterna.

---

¹⁰ Bedömningarna baseras på dagens straffsatser. Ändrade straffsatser och en ökning av antalet fängelsestraff-straff påverkar ökar kostnaden för fängelserna.

¹¹ Enligt Jan Eric Nilsson, professor emeritus (VTI) vid Kommissionens seminarium om infrastrukturprojekt.

“Inom samtliga de områden som granskats är således möjligheterna till effektiviseringar stora, i flertalet fall åtminstone mellan 5–10 %, men ibland upp till 25 %”

Område	Potentiell långsiktig effektiviserings potential
Grundskolan	7 + 6 miljarder
Sjukvård	11-100 miljarder
Äldreomsorgen	25-30 miljarder
Felaktiga utbetalningar i välfärdssystemen	18 miljarder
Fängelser	2-4 miljarder
Offentlig upphandling	20 – 100 miljarder
Infrastruktur	stor
Totalt	90- 265 miljarder

Att förverkliga allt detta, och speciellt att göra det på kort tid är givetvis inte möjligt. Men det visar tydligt på vikten av att börja nu. Det ekonomiska utrymme som då uppstår kan antingen användas för att fylla på resurserna där det mest behövs, för satsningar på nya områden eller för att sänka tillväxthämmande skatter. I dagsläget med hög inflation i kombination med svag eller fallande tillväxt är frågan mer akut än på länge.

“Om den offentligt finansierade verksamheten kunde effektiviseras med 2 % motsvarar det nya resurser på cirka 50 miljarder kronor”

Om man antar att den samlade offentligt finansierade verksamheten (ca 2500 mdr kronor) kunde effektiviseras med 2 % motsvarar det nya resurser på cirka 50 miljarder kronor, det vill säga mer än en tredjedel av vad hela sjukhusvården kostar, eller lika mycket som notan för det militära försvaret¹². Man kan också jämföra med de samlade skatteintäkterna från den statliga inkomstskatten som är cirka 50 miljarder kronor, eller den samlade energiskatten som är ungefär lika stor.

---

¹² Detta krav läggs ofta på statliga verksamheter i budgetarna.

Bättre skattenytta ger ökad tillväxt

Exemplen i tidigare avsnitt visar på möjliga effektiviseringar. En andra typ av effekt gäller möjligheten att genom bättre kvalitet i de offentligt finansierade systemen **öka tillväxten.**

Ett avgörande område för tillväxten är hur skolan fungerar, eftersom utbildningssystemet är långsiktigt avgörande för ett lands konkurrenskraft, välstånd och gemensamma resurser. Analyser av kopplingen mellan skolresultat och tillväxt visar att det finns ett tydligt positivt samband mellan utbildning och ekonomisk tillväxt på nationell nivå. Sverige hade kunnat ha betydligt högre tillväxt om landets elever presterade bättre på de prov som ligger till grund för de internationella PISA-mätningarna. Sveriges årliga tillväxt skulle till exempel öka med 0,4 procentenheter om våra elever presterade lika bra som eleverna i Singapore. Detta motsvarar en BNP-tillväxt på ca 20 mdr kronor per år. Med ett antagande om dagens skattekvot motsvarar det knappt 9 mdr mer i resurser till den offentligt finansierade sektorn.

Ett annat område där utformningen av regelverk och system spelar en stor roll är hur *arbetsmarknaden fungerar och incitamenten till arbete*. Sammantaget är det ca 1,8 miljoner människor i arbetsför ålder i Sverige som inte försörjer sig i eget arbete, varav ca 500 000 är studerande med studiemedel. Om vi exkluderar dessa studenter som kan antas bli självförsörjande inom några år, är alltså var fjärde person i arbetsför ålder inte är självförsörjande¹³. Av de 1,3 miljoner människor – varav en betydande och ökande andel är utlandsfödda – som inte försörjer sig själva har en del en lön som underskrider det som krävs för självförsörjning. Om vi ser till dem som lever helt på bidrag är det ca 800 000 heltidstjänster.

För varje person som lämnar utanförskapet och blir självförsörjande sker en förändring i två ekonomiska strömmar: 1) bidrag utbetalas inte längre i samma utsträckning till personen och 2) personen börjar betala in inkomstskatt och arbetsgivaren sociala avgifter. Den årliga nettovinsten för statskassan för varje person som lämnar sitt utanförskap uppgår till cirka 340 000 kronor. Till detta kommer alla de andra kostnader i form av utanförskap, kriminalitet etc. som den bristande integrationen kan föra med sig. Om 800 000 personer övergår till arbete motsvarar detta en förbättring av de offentliga finanserna med 270 mdr kronor¹⁴.

---

¹³ De som räknas som självförsörjande är personer vars bruttolön är över 186 000 per år (15 500 kronor/månad) eller som är klassade som företagare.

¹⁴ Om vi endast tittar på arbetslöshetsstatistiken var det under hösten 2022 ca 125 000 personer som varit arbetslösa under mer än sex månader och därmed i stor risk att hamna i ett långt utanförskap eftersom den risken ökar snabbt vid en lång arbetslöshet. Kan denna

Detta säger något om den positiva potential både mänskligt och ekonomiskt som ligger i en bättre fungerande integration på arbetsmarknaden och incitament till arbete.

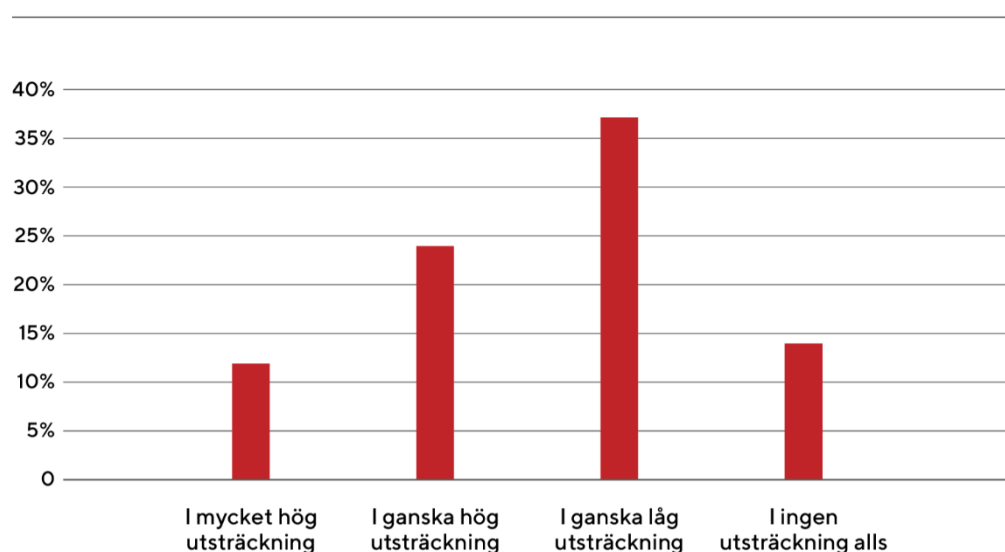
”Bättre kvalitet i de offentligt finansierade systemen kan öka tillväxten och mängden gemensamma resurser”

Ett tredje exempel är kostnaderna för kriminaliteten mot företag som av företagen själva beräknas kosta ca 100 mdr per år dels i form av direkta skador/förluster, dels till följd av ökade kostnader för väktare etcetera. Dessa kostnader skulle annars kunnat användas till mer produktiva satsningar.

Skatteverkets statistik visar också att mer än vart femte företag upplever konkurrens från skattefuskande kriminella företag. Lägger vi till företag som bryter mot andra typer av regelverk är det mer än vart tredje företag som påverkas negativt av denna typ av konkurrens.

Figur 10.

I vilken grad uppfattar du att ditt företag tvingas konkurrera med företag som fuskar med skatter eller regelverk?

Källa: Svenskt Näringsliv

grupp halveras skulle det motsvara ökade skatteresurser för den offentliga sektorn på 2–3 mdr. Den större utmaningen är således att få fler att delta på arbetsmarknaden över huud taghet.

Den kriminella konkurrensen har stora negativa samhällsekonomiska effekter. Ekobrottsmyndigheten summerar dem så här:

Hotar sysselsättningen. Genom utbudet av svart arbetande personer minskar utbudet av vitt arbete, vilket leder till sämre matchning på arbetsmarknaden. Det innebär också lägre skatteintäkter, vilket ökar trycket på andra skatter och också riskerar att driva ned arbetsutbud och arbetefterfrågan.

Hotar företagandet och därmed tillväxten. Brottsligheten snedvrider dessutom konkurrensen eftersom de kriminella kan konkurrera med helt andra och lägre kostnader. Seriösa företag får en mindre marknad att slå ut sina fasta kostnader på, vilket än mer minskar deras konkurrenskraft.

Leder till lägre produktivitet. Ett svart företag deltar inte på lika villkor i matchningen på produkt- och arbetsmarknaden. Lågproduktiva svarta företag kan slå ut effektivare vita eftersom de inte betalar skatt, betalar mindre än minimilöner, bryter mot säkerhetsbestämmelser etc. Det svarta företaget är knappast långsiktigt, varför det inte heller investerar i ny teknik, samtidigt som den lägre lönsamheten i de seriösa företagen på grund av de svartas illojala konkurrens försämrar även deras möjligheter att investera.

Leder till lägre skatteintäkter och behov av högre skatter. En svart kriminell sektor innebär att skattetrycket i ekonomin blir högre än det annars skulle vara. Det leder både till sämre internationell konkurrenskraft och till att snedvridande skatteklor uppstår.

“Genom att maximera skattenyttan och minimera slöseriet räcker pengarna till mer välfärd och investeringar i framtida hållbart välstånd”

Sverige har under de senaste decennierna fallit tillbaka i OECD:s välståndsliga¹⁵. År 1970 var Sverige på plats 4, men hade år 2019 fallit ner till 11:e plats. Detta har skett samtidigt som brister i den offentliga sektorns effektivitet och kvalitet blivit mer tydliga. Hade Sverige legat kvar på fjärde plats i OECD:s välståndsliga, hade vi under antagande om samma skattetryck, haft ytterligare omkring 320 miljarder kronor i gemensamma resurser. Detta visar sammantaget på vikten av tillväxt – och därmed på vikten av regelverk och institutioner som skapar bra förutsättningar långsiktigt hållbar tillväxt.

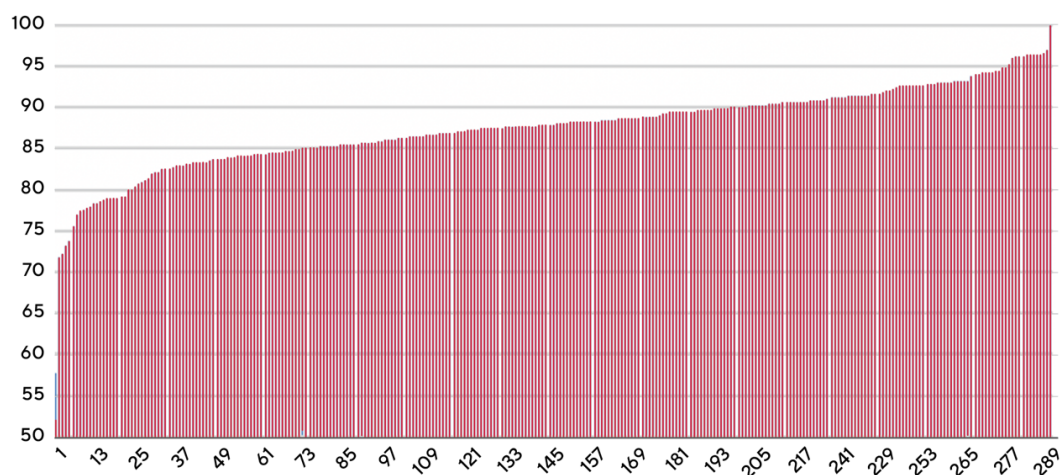
¹⁵ OECD:s välståndsliga mäter köpkraftskorrigerad BNP/capita.

Svagt samband mellan insatt resurser och kvalitet

De viktigaste slutsatserna från arbetet under 2022 kan summeras:

- **Realt sett ökade kostnader.** Kostnaderna inom samtliga studerade områden har ökat snabbare än prisökningarna totalt i samhället. Detta förklaras i hög grad av att de olika prisindex som finns för kommunernas och landstingens verksamhet stigit snabbare än både konsumentpris- och tjänsteprisindex. Detta beror i sin tur på en svagare produktivitet utveckling i den offentliga sektorn¹⁶. Att förbättra produktiviteten bör därmed vara en huvudfråga för de politiska beslutfattarna.
- **Stora skillnader mellan olika verksamheter/olika kommuner och regioner.** Statistiken visar stora skillnader i utfall (efter hänsyn till olika strukturfaktorer) mellan olika kommuner/regioner. Målen om likvärdighet i fråga om skola och vård nås således inte¹⁷. Detta gäller inom samtliga analyserade områden som vård, skola och omsorg (se t.ex. figur 11).

Figur 11.
Andel elever i årskurs 6 med lägsta betyget E i matematik, samtliga kommuner

¹⁶ Flertalet studier pekar t.o.m. på en negativ produktivitet utveckling inom stora delar av den offentligt finansierade sektorn.

¹⁷ Motsvarande skillnader syns även mellan olika länder, även om det då är svårare att korrigera för olika strukturella förhållanden.

- **Svag koppling mellan resurser och kvalitet/resultat.** Analysen visar att det inte finns någon tydlig koppling mellan resultat (kvalitet/effektivitet) och resurser. På basis av den omfattande statistikdatabas som SKR byggt upp i Kolada kan man jämföra resurser och utfall i Sveriges alla kommuner och regioner. En sådan analys visar att det inte finns något samband mellan det mätbara utfallet och insatta resurser. Ett tydligt exempel är att två tredjedelar av kostnadsvariationen mellan kommuner vad avser grundskolan inte kan förklaras av strukturella faktorer eller andra kända men skulle kunna bero på skillnader i hur effektivt skolorna använder befintliga resurser.

De stora variationerna framgår tydligt av tre exempel nedan vad avser koppling mellan skolkostnader och resultat i årskurs 9 (figur 12); produktivitetsskillnaderna mellan olika regionsjukhus (figur 13)¹⁸ samt den genomsnittliga produktiviteten i äldreomsorgen för olika kommuntyper (figur 14). Slutsatsen är att hur arbetet organiseras och styrs är avgörande – inte mängden resurser.

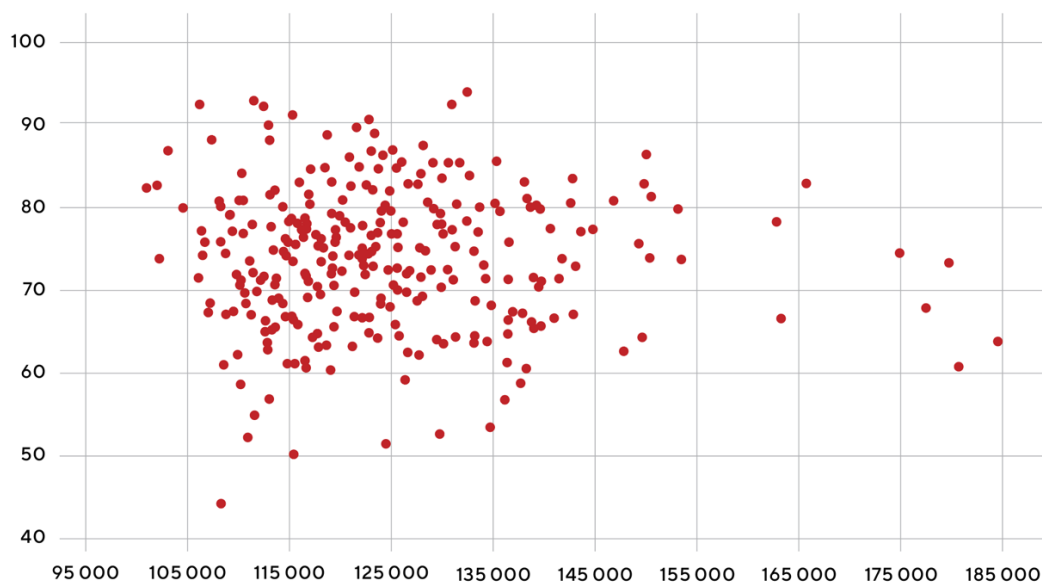
---

¹⁸ Ett värde över 100 indikerar att verksamheten kostar mer än den borde göra korrigerat för strukturella olikheter.

Figur 12.

Andel elever i åk 9 som uppnått kunskapskraven i alla ämnen.

Kostnad per elev åk 1-9 (kr)

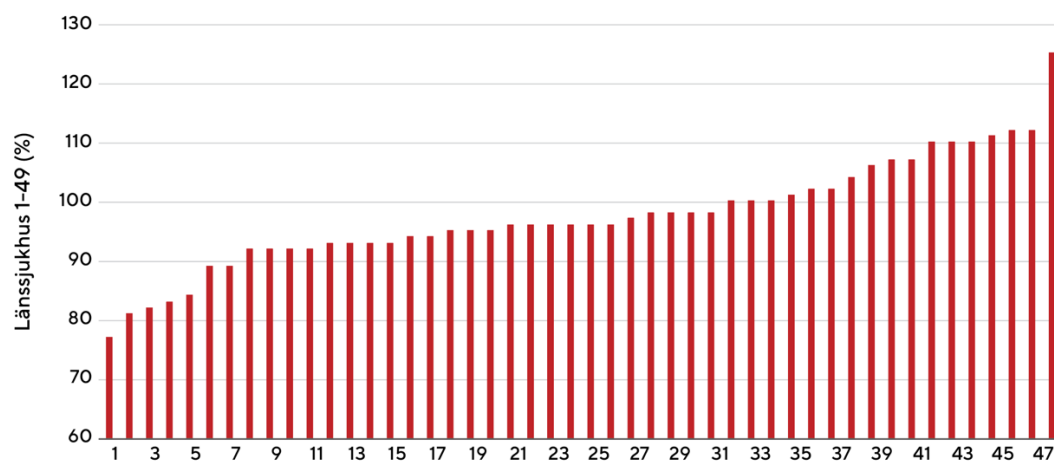

Källa: Svenskt Näringsliv

Figur 13.

Produktivitetsskillnader mellan länsjukhus, slutenvård

Andel av strukturjusterad kostnad – förväntad kostnad – per DRG-poäng

Anm. Varje stapel är ett länsjukhus. Stapelns höjd visar den faktiska produktionskostnaden som andel av den förväntade, när hänsyn är tagen till strukturella skillnader mellan sjukhusen. Sjukhus i nummer 1 i diagrammet ovan är Capio St Görans.

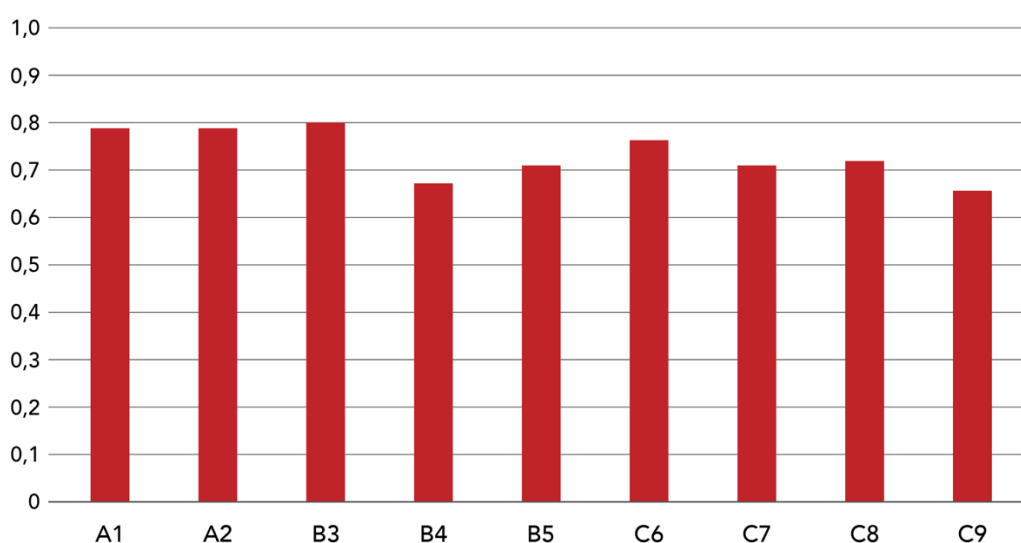
Källa: SKR och Socialstyrelsen (2009)

”Stora oförklarade skillnader mellan olika regioner och ingen koppling mellan resurser och kvalitet i skolan och vården”

Figur 14.

Genomsnittlig produktivitet för olika kommuntyper

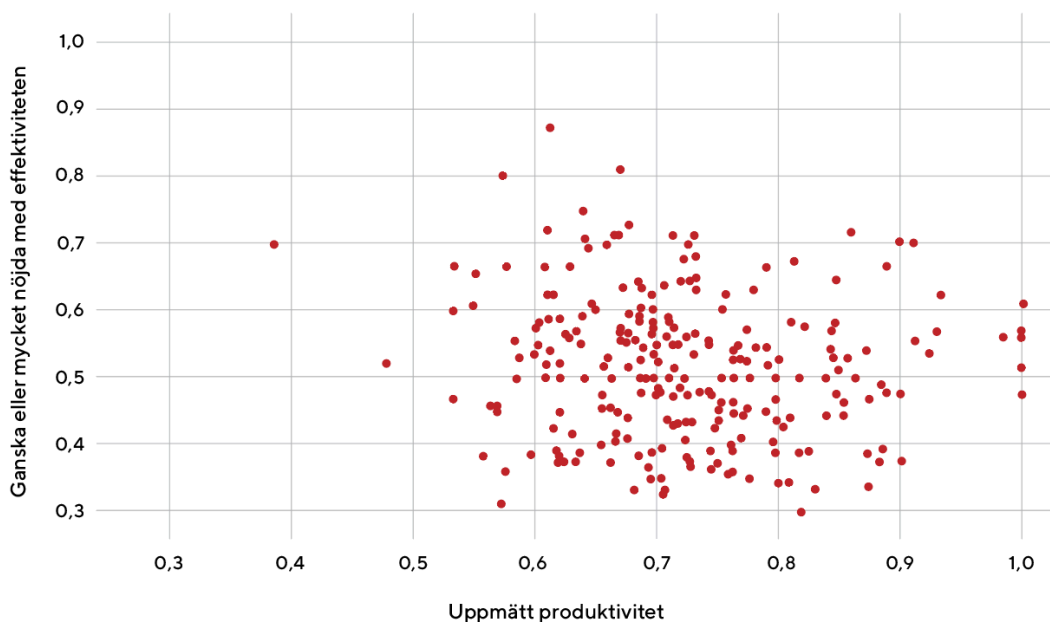
Källa: Kommissionen för skattenytta; kvalitet till varje pris

- **Politiker har bristande kunskap om effektiviteten.** Kommissionen har låtit genomföra en undersökning av aktiva kommunpolitikernas kunskap och uppfattning om den egna kommunens effektivitet. Den visar att trots att det finns en mängd offentliga data från SKR har politikerna en vag uppfattning om den egna kommunens effektivitet vad avser äldreomsorg och skola¹⁹. Gör man en regression för att mäta sambandet mellan den uppfattade effektiviteten och den faktiska produktiviteten inom äldreomsorgen ser vi att sambandet är obefintligt. En tolkning av detta är att politikerna inte vet hur produktiv/effektiv den egna kommunen är. En slutsats av detta är att om politikerna inte är medvetna om effektiviseringspotentialen har de svårt att leda förbättringsarbetet. Eller än värre, de kanske inte ens förstår att de behöver bli bättre.

¹⁹ I databasen Kolada finns statistik över kommunernas och regionernas kostnader och verksamhet avseende ett stort antal variabler som möjliggör analyser av effektivitet och produktivitet.

Figur 15.

Samband mellan politikernas bedömning av effektiviteten och verklig produktivitet

Källa: Kommissionen för skattenytta; kvalitet till varje pris

Samma sak gäller grundskolan. Vår undersökning visar att politiker i kommuner med bättre resultat - högre meritvärde - än förväntat ofta anser att deras kommun har hög kvalitet. Däremot finns en avsaknad av samband mellan uppfattningen om effektivitet och kostnadsnivån. Politikerna i kommuner som har en lägre kostnad är förväntat tycks ändå inte uppfatta den egna kommunen som mer effektiv.

”Politikerna vet oftast inte hur effektiv den egna kommunen är”

Undersökningen visar också att politikernas svar styrs av om de själva styr kommunen eller är i opposition – oppositionen är i allmänhet betydligt mer negativ till omsorgens kvalitet och effektivitet än den styrande majoriteten. En andra slutsats är att det finns gott om information om sakernas verkliga tillstånd som politiker skulle kunna ta till sig av och använda för att lära av andra kommuner. Att så inte sker oftare beror inte på att det är omöjligt,

utan på att politikerna så här långt valt att fokusera mer på att främja det egna laget än på att ta reda på fakta om sakernas verkliga tillstånd.

- **Dålig kontroll, jämförelser och uppföljning framför allt på kommunal nivå.** Det saknas standardiserade och återkommande jämförelser av framför allt den kommunala verksamheten vad avser kostnader och resultat. De kommunala/regionala utgifterna uppgår till drygt 1100 mdr kronor och antalet anställda uppgick i november 2021 till nästan 1,2 miljoner. Av dessa arbetar ungefär 875 000 i kommuner och 300 000 i regioner. På den statliga nivån finns Riksrevisionen, medan något liknande helt saknas inom kommunsektorn.
- **Dålig transparens i skattesystemet.** För att kunna bedöma vilken nytta man som skattebetalare får för sina skatter, är en grundförutsättning givetvis att man vet hur mycket skatt man faktiskt betalar. I genomsnitt underskattar vi svenskar hur mycket vi betalar i skatt med omkring 30 procent. Ett speciellt problem därvidlag är att de indirekta skatterna gradvis ökat. Kunskapen om inkomstskatterna är generellt sett god, medan den för de indirekta skatterna är lägre. Totalt sett uppgår de indirekta skatterna²⁰ till i det närmaste 55 procent av den offentliga sektorns totala skatteinkomster – en andel som har ökat kraftigt sedan 1971 då motsvarande andel var 30 procent.

Andel indirekt skatt av totala skatter

År	Andel indirekt skatt
1971	30,0
1990	47,0
2006	51,3
2020	55,0

Källa: Kommissionen för skattenytta; Institutioner, regelverk och välstånd

Den samlade slutsatsen kan summeras: Mer resurser löser inte problemen. Det som behövs är insikt, kunskap och kontroll samt ledarskap, styrning och uppföljning.

²⁰ Definierade som moms, arbetsgivaravgifter och punktskatter.

Förslag till åtgärder för ökad skattenyttta

För att öka skattenyttan behövs åtgärder på flera olika nivåer. På den allra högsta nivån kan vi konstatera våra regelverk och institutioner måste:

- kunna förändras när omvärlden förändras
- utgå från helheten och säkerställa att inte olika myndigheter som i dag agerar i stuprör, det vill säga utan samverkan och med olika målsättning
- baseras på tydligare målformuleringar och konsekvensanalyser med både nationell och internationell benchmarking

Utöver väl fungerande grundläggande regelverk visar en stor mängd studier och rapport (inklusive Kommissionens analyser) att ett antal olika faktorer är viktiga när det gäller att förklara olika verksamheters effektivitet. Dessa faktorer är:

- Transparens och möjlighet till jämförelser
- Förekomsten av konkurrens
- Möjligheten att utnyttja ny teknik (nu framför allt digitalisering och AI)
- Ledning och styrning, inklusive benchmarking och ständiga förbättringar
- Incitament till förbättring och nytänkande

Ett övergripande problem som flertalet analyser av effektivitet och organisation i den skattefinansierade sektorn visat på är bristen på tydliga processer, mätbarhet och styrning. Även om verksamheternas förutsättningar i många fall är olika, finns det här stora möjligheter att dra lärdomar från det privata näringslivet. En viktig aspekt på effektivitet och innovation är att organisationen måste tillåta att det görs fel. Det är ofta nödvändigt för att säkerställa utveckling och förnyelse. Självfallet ska inte acceptansen för fel innebära att beslut blir rättsosäkra eller i strid med rådande regelverk eller att det drabbar enskilda personer eller grupper. Det gäller snarare att testa nya processer och idéer inom ramen för en verksamhet och att acceptera att vissa av dessa kanske inte fungerar felfritt. Att göra fel en gång får inte vara stigmatiserande. Det viktiga är att inte samma fel görs två gånger.

“Ett övergripande problem i den skattefinansierade sektorn är bristen på tydliga processer, mätbarhet och styrning”

Vad gäller problemet med ledarskap och styrning finns ett stort systemövergripande behov av:

- Moderniserade systematiska processer, digitala och övriga, som ständigt utvärderas och förbättras
- Ledarskap och styrning med samverkan, informationsdelning, benchmarking och möjlighet till ömsesidigt lärande på olika nivåer:
  - mellan kommuner, regioner och på övergripande nivå
  - mellan skolor, sjukhus, polisenheter, integrationssatsningar och miljöreformer
  - mot det privata näringslivet
  - mot internationella aktörer.
- Revision, jämförelser och ansvarsuppföljning på alla nivåer. Skapa förutsättningar för att medborgarna ska kunna utkräva ansvar på politisk nivå.
- De möjligheter digitaliseringen medför måste tas tillvara. Regelverk vad avser informationsdelning och standards måste moderniseras.
- Det måste skapas incitament för att använda varje skattekrona så effektivt som möjligt

Inrätta ett effektiviseringskansli

Den nya regeringen har varit tydlig i såväl Tidöavtalet som i Budgetpropositionen om att statens resurser ska användas effektivt och med stärkt fokus på kärnverksamhet. Denna prioritering är viktig och positiv. Regeringen avser också att tillsätta en produktivitetskommission som får i uppdrag att analysera de största hindren för ökad produktivitet i den svenska ekonomin samt lämna förslag på hur produktiviteten kan förbättras.

Det är viktigt att en produktivitetskommission tar ett brett grepp och tittar på hela den svenska ekonomin, såväl privat som offentlig verksamhet. När det gäller den offentliga verksamheten bör såväl staten som kommunsektorn vara föremål för granskning. En produktivitetskommission är ett tidsbegränsat uppdrag och kan inte ersätta ett löpande arbete i Regeringskansliet. Det behövs en mer permanent struktur som inriktas på offentliga verksamheters förmåga att på ett kostnadseffektivt sätt leverera tjänster till medborgarna.

Kommissionen föreslår därför att ett kansli med uppdrag att arbeta för effektivisering av offentliga verksamheter inrättas i Regeringskansliet. Kansliet ska värna de offentliga finanserna och bidra till hushållning av gemensamma medel genom kontinuerlig granskning av de offentliga utgifterna. Kansliets yttersta

uppdrag blir att säkerställa största möjliga effektivitet – medborgarnytta - i de samlade offentliga utgifterna. I uppdraget ingår att ta fram breda underlag över de samlade offentliga sektorns effektivitet, dvs såväl stat som kommunsektor. Arbetet ska utmynna i en årlig redovisning av effektiviteten i de offentliga verksamheterna.

“Det behövs ett effektiviseringskansli som ska värna de offentliga finanserna och bidra till hushållning av gemensamma medel genom kontinuerlig granskning av de offentliga utgifterna”

En viktig förutsättning för ett framgångsrikt arbete är att etablera samarbete mellan kommunala, statliga och mellanstatliga organ. Framför allt handlar det om att fullt ut dra nytta av Rådet för kommunala analyser, (RKA), Riksrevisionen, kommuner och regioner samt myndigheter inom statsförvaltningen.

Detta görs genom:

1. Rådet för kommunala analyser får i uppdrag att årligen redovisa öppna jämförelser av effektiviteten i kommunsektorns verksamheter. Detta redovisas i februari för att sedan kunna utgöra underlag i särskild bilaga till “Effektivitetsbilagan” till Budgetpropositionen
2. Kommunsektorns generella statsbidrag villkoras mot att såväl kommuner som regioner årligen redovisar kostnad och kvalitet i sina verksamheter. Detta ska ske årligen/vartannat år till medborgarna i respektive kommun/region enligt modell från Mats Svegfors.
3. Det offentliga åtagande ska kontinuerligt utvärderas och den statliga förvaltningen ska inriktas mot ett tydligt offentligt åtagande, där myndighetsutövning utgör en viktig komponent. Myndigheternas ska löpande utvärderas utifrån målformulering enligt regleringsbrev och instruktion. Skilj myndighetsutövning från utförande.
4. Analysera hindrande regelverk för effektivare användning av IT och digitalisering, inte minst inom sjukvården. Säkerställ en nationell IT-standard inom dessa områden.
5. När det gäller offentliga investeringar och underhåll bör fokus alltid ligga på den samhällsekonomiska effektiviteten. För det fall det offentliga gör avsteg från detta bör det särskilt motiveras. Säkerställ en tydlig uppföljning av infrastrukturprojekt.
6. Bidrag till hushåll, företag och ideella organisationer ska utvärderas utifrån syftet med ersättningarna och resultatuppfyllelse.
7. De granskningar av statlig verksamhet som genomförs av Riksrevisionen ska sammanfattas och sammanställas i ett särskilt dokument som ska ingå i

- ”Effektivitetsbilagan” till budgetpropositionen. De mått som finns av olika myndigheters verksamhet och effektivitet behöver kontinuerligt följas upp.
8. Regelrådet (NNR) genomför kontinuerliga uppföljningar av regeländringar sett ur näringslivets synvinkel. Något liknande bör göras inom ramen för effektiviseringskansliets uppdrag med utgångspunkt i ”konsekvenser för verksamhetens kostnadseffektivitet”.
  9. Kansliet ska kontinuerligt samla information om hur offentliga verksamheter kan effektiviseras genom innovativa lösningar. I sammanhanget bör Sverige i större utsträckning än idag genomföra avgränsade försöksverksamheter i syfte att lansera försöksverksamhet i liten skala innan nya verksamheter rullas ut i fullt format²¹. Detta har på ett framgångsrikt sätt gjorts i Finland under ett antal år, exempelvis valde den finska regeringen att inte gå vidare med sitt avgränsade försök med medborgarlön efter att det hade utvärderats.

Inga nya resurser utan analys

Som statistiken och ett antal konkreta exempel i avsnitten ovan visat finns en stor effektiviseringspotential. Dit hör till exempel det låga antalet undervisningstimmar per lärare eller hur liten andel av arbetstiden som en svensk läkare träffar patienter. Även den aktuella debatten om polisens arbete kan anföras som ett exempel.

Samtidigt är det politiska standardsvaret på uppmärksammade brister och problem i den offentligt finansierade verksamheten att snabbt fatta beslut om att tillföra nya resurser, snarare än att först analysera utgångsläget, vilka problemen egentligen är och vad man kan lära sig av andra länder eller andra verksamheter.

Kommissionen för Skattenytta föreslår därför ett moratorium på att tillföra nya statliga resurser till offentliga verksamheter utan att en sådan analys genomförts.

---

²¹ För mer tankar och förslag se kommissionens rapport av Mats Svegfors; Skattenytta med medborgarrevison.

Kommissionens fortsatta arbete

Under 2022 har kommissionens fokus varit att med fakta, statistik och analys visa på den potential för ökad skattenytta som finns inom olika offentligt finansierade områden. Målet har varit att få i gång debatten och öka insikten om slöseri och ineffektivitet men också om den stora potentialen om vi förmår göra saker annorlunda.

“Årets arbete har visat på möjligheterna till större skattenytta. Kommande år fokuserar vi på hur vi kan nå dit”

En viktig utgångspunkt för arbetet under 2023 är regeringens tydliga prioriteringar av ökad effektivitet och behovet av konkurrenskraft för att säkerställa de gemensamma resurserna. Dessa prioriteringar uttrycks i Tidöavtalet bland annat som:

“Avsikten är att ta fram en reformagenda som stärker produktivitet och företagande. För att Sverige fortsatt ska kunna vara ett rikt välfärdsland behövs en god tillväxt som bygger på hög produktivitet. Företagen ska ha konkurrenskraftiga förutsättningar och kompetensförsörjningen ska stärkas.”

I budgetpropositionen konstateras vidare:

“Regeringens åtgärder utgår från att staten tydligare och bättre ska prioritera sina kärnverksamheter. Medborgarnas förtroende för att det offentliga klarar sitt huvuduppdrag ska stärkas genom politikens prioriteringar. Regeringen avser att vidta ett antal åtgärder för att minska statens utgifter. För att värna legitimiteten i och förtroendet för välfärdssystemen och andra offentliga stödsystem är det avgörande att utbetalningar enbart sker till personer som är berättigade till stöd. Regeringen prioriterar att stärka myndigheternas arbete med att minska de felaktiga utbetalningarna från offentliga stödsystem och att motverka skattefusk.”

Kommissionen kommer under 2023 att driva de konkreta förslag avseende framför allt ett effektiviseringskansli och dess uppgifter som beskrevs i förra avsnittet. Vi kommer också att följa upp regeringens förslag om en produktivitetskommission, liksom att följa upp och fördjupa tidigare rapporter om till exempel skolkostnader i olika kommuner.

Utöver denna fortsatta kunskapsuppbyggnad kommer arbetet att fokuseras på frågan om styrning och ledning av offentlig verksamhet. Ett antal rundabordssamtal där företrädare för privat och offentlig sektor och akademin kan diskutera och byta erfarenheter planeras under våren. Syftet är att framstående företrädare för de olika sektorerna kan bidra till en fördjupad insikt om vad som behövs för att öka skattenyttan.

Debatten om skattenytta och ineffektivitet saknas dock fortfarande i hög grad. Det vanliga politiska svaret på ett problem är "mer resurser" snarare än att fråga dels om de befintliga resurserna kan användas bättre. Alltför få tar fasta på att en bortslösad skattekrona egentligen är en stöld från skattebetalarna. *Det finns ingenting som är så dyrt som att bedriva verksamhet som inte når sitt mål. Att vända en misslyckad verksamhet kan också kosta stora pengar på kort sikt, men vara effektivt på lång sikt. Ett tydligt exempel är att investera i samhällsekonomisk lönsam infrastruktur, en annat är att genom en bred palett av insatser vända den ökande gängkriminaliteten. Men att nå framgång till att börja med, är det viktigaste för att motivera insatsen av skattemedel. Att betala för något utan att få effekt, är ett rent slöseri.*

"Debatten om skattenytta och ineffektivitet saknas i hög grad. Det vanliga politiska svaret på ett problem är "mer resurser" snarare än att fråga dels om de befintliga resurserna kan användas bättre"

Potentialen finns där. Ett högprioriterat mål för politiska beslutsfattare på alla nivåer borde vara att se till att man verkligen tar hem den. Hur resurserna används är ett politiskt beslut – ska de läggas på mer och bättre tjänster inom samma område, ska de läggas på andra viktiga områden eller ska man sänka skatterna. Men oberoende av politisk syn borde alla rimligen kunna enas om att utnyttja de gemensamma resurserna så bra som det bara går. Målet måste alltid vara: leverera bättre resultat till lägre kostnad!

Därför behövs det en fördjupad diskussion om skattenytta och effektivitet. Därför behövs Kommissionen för Skattenytta.

Bilaga 1 Externa föredragshållare och kommentatorer²²

Inga-Britt Ahlenius – Tidigare undergeneralsekreterare i FN och GD för Riksrevisionsverket

Tobias Andersson – Ordförande Näringsutskottet (SD)

Greger Bengtsson – samordnare på avdelningen för vård och omsorg vid SKR

Juno Blom – Partisekreterare och riksdagsledamot, Liberalerna

Anders Bjurud –Egenföretagare

Jan Blomgren – Professor i tillämpad kärnfysik

Antje Dederling, förbundsdirektör på Vårdföretagarna

Kajsa Dovstad, legitimerad läkare och liberal debattör

Catharina Elmsäter-Svärd – VD, Byggföretagen och tidigare Infrastrukturminister

Lena Erixon – Ordförande JBS och tidigare Generaldirektör Trafikverket

Nasim Farrokhnia – Hälso- och sjukvårdschef, Microsoft (Västra Europa)

Boel Godner (S) – Kommunstyrelsens ordförande i Södertälje

Ellen Hausel Heldahl – Jurist och expert på offentlig upphandling på Svenskt Näringsliv

Gabriel Heller Sahlgren - Forskare vid Institutet för näringslivsforskning

Lena Holmdahl – Utbildningsdirektör på Stockholms stad

Lina Håkansdotter – Ansvarig för samhällskontakter på H2 Green Steel

Göran Hägglund – Tidigare partiledare (KD) och socialminister

Pathric Hägglund – Docent i nationalekonom (Skatteverket)

Ida Ingerö – Näringspolitisk expert Vårdföretagarna

Martin Ingvar – Professor, Karolinska Institutet

Björn Jacobsson – Affärskonsult och tidigare upphandlings- och inköpschef på Migrationsverket

Joakim Jonsson (S) – Partikassör

Henrik Jordahl – Professor i nationalekonomi vid Örebro universitet

Nils Karlson – Professor, grundare av näringslivets forskningsinstitut Ratio.

Mats Kinnwall – Chefekonom Teknikföretagen

Andreas Larsson – Programchef på Försäkringskassan

Helena Lindberg – Riksrevisor

---

²²Titel/position i enlighet med inbjudan till respektive seminarium

Katarina Lundahl – Chefekonom Unionen

Anders Lönnberg (S) – Civilekonom och socialdemokratisk sjukvårdspolitiker

Anders Morin – Ansvarig välfärdspolitik på Svenskt Näringsliv

Karin Nelsson – VD för Demoskop

Anna Nergårdh – Expert inom hälso- och sjukvårdens organisering

Jan-Eric Nilsson – Professor emeritus i transportekonomi, Statens väg- och transportforskningsinstitut (VTI)

Lena Nitz – Polisförbundets ordförande

Jörgen Nordenström – professor emeritus i kirurgi vid Karolinska Institutet

Niklas Nordström (S) – Senior Advisor, Milton Public Affairs Sweden

Peter Nyström – Universitetslektor vid Göteborgs Universitet

Stefan Olowsson – Tidigare IT-direktör på Försäkringskassan

Clas Rehnberg – Professor i hälsoekonomi vid Karolinska Institutet

Amir Rostami – Docent i kriminologi

Christian Sandström – biträdande professor inom Digital Business vid Internationella Handelshögskolan i Jönköping

Mikael Sandström (M) – Konsult, tidigare statssekreterare

Marcus Strömberg - VD och koncernchef, AcadeMedia

Gunnar Strömmer (M) – Partisekreterare

Therese Svanström – Ordförande TCO

Mats Svegfors – Utredare och tidigare landshövding

Håkan Sörman – Tidigare VD för nuvarande SKR och bland annat ordförande i utredningen om det kommunala skatteutjämningsystemet

Bertil Thorslund – Konsult

Jenny Viström – Utvecklingsledare i Uppsala kommun

Per Wadhed – Polisöverintendent Nationella operativa avdelningen, Sekretariatet för myndighetssamverkan

Annika Wallenskog – chefsekonom på SKR

Mikael Westberg – Särskild utredare utredningen för inrättande av Utbetalningsmyndigheten

Barbro Westerholm (L) – Läkare, docent och adjungerad professor emerita

Anders Williamsson – Executive Vice President, Head of Industrial Operations (COO) SCANIA

Björn Zoëga – Nuvarande sjukhusdirektör för Karolinska Universitetssjukhuset

Litteratur och referenser

- Begler, Ann-Marie (2022); Brott mot välfärdssystemen – arbetstillstånd och personlig assistans, Kommissionen för skattenytta, Stockholm
- Bergman Farrokhnia, Nasim (2022); https://skattenytta.se/wp-content/uploads/2022/05/Kommisionen-for-Skattenytta_7april_22_delat-1.pdf
- Entreprenörskapsforum (2021); Grad av självförsörjning., Stockholm
- Företagarna (2022), Brott mot företagare 2022, Stockholm
- Jacobsson, Björn (2022); Upphandling & Inköp. Från administrativ till affärsmässig o strategisk verksamhet, <https://skattenytta.se/wp-content/uploads/2022/05/seminarium-Bjorn-Jacobsson-Skattenytta-3-maj-2022-1.pdf>
- Kommissionen för skattenytta (2022); Institutioner, skattenytta och välstånd, Stockholm
- Kommissionen för skattenytta (2022); Skattenytta i medborgarnas viktigaste valfrågor?
- Kommissionen för skattenytta (2022); Kvalitet till varje pris
- Nilsson, Jan-Erik och Jäderholm, Bengt (2022): The weak spot of infrastructure BCA-cost – cost escalation in seven road and railway construction projects, https://skattenytta.se/wp-content/uploads/2022/05/Seminarium-24-februari-2022_VTI-1.pdf
- Nordenström; Jörgen (2022); Svensksjukvårds skattenytta. Kommissionen förskattenytta, Stockholm
- Rehnberg, Claes (2022), Bäst och sämst på vård. Kommissionen för Skattenytta
- Riksrevisionen (2020); Effektiviteten I Kriminalvårdens anstalter, RiT 2020:16, Stockholm
- Svenskt Näringsliv (2021c); Reformen för en bättre fungerande välfärd, Stockholm
- Svenskt Näringsliv (2021d); Mer värde för skattepengarna i kommunerna - så kan den demografiska utmaningen mötas, Stockholm
- Svenskt Näringsliv (2022); Brottslighetens kostnader, Stockholm
- Zoega, Björn (2022); <https://skattenytta.se/wp-content/uploads/2022/05/SkattenyttaK-BZv3-1.pdf>

**KOMMISSIONEN
FÖR SKATTENYTTA**